

Keski-Pohjanmaan osaamisstrategia 2020-2025

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

Osaamista ja osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle

Keski-Pohjanmaan osaamisstrategian laadinta aloitettiin 21.2.2019 Keski-Pohjanmaan liiton koolle kutsuman osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle -keskustelun lopputuloksena. Osaamisen, työvoiman ja työllisyyden teemojen ympärille koolle kutsutut sidosryhmät totesivat, että osaavan työvoiman puutteesta on tulossa merkittävä maakunnan kasvua hidastava tekijä, johon on yhteisesti vaikutettava.

Osaamisstrategian lähtökohtana on turvata keskipohjalaiselle elinkeinoelämälle ja muille organisaatioille osaavaa työvoimaa nyt ja tulevaisuudessa sekä vahvistaa ja konkretisoida Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa asetettuja osaamisen kehittämiseen liittyviä tavoitteita ja teemoja. Keski-Pohjanmaan osaamisstrategia on osa Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaa ja maakuntaohjelmaa, jonka kehittämisteemat pitävät sisällään useita osaamiseen, työvoimaan, työllisyyteen, maakunnan vetovoimaisuuteen ja elinvoimaisuuteen sekä elinkeinojen kehittämiseen ja kilpailukykyyn liittyviä tavoitteita.

Kuva. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman kehittämisteemat ja läpileikkaavat painopisteet (Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2018-2021).

Osaamisstrategian valmistelu ja yhteistyö:

- Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle –keskustelu 21.2.2019
- SWOT –kysely 4/2019
- SWOT ja tavoitteet –työpaja 7.5.2019
- Tavoitteista kohti toimenpiteitä, Keski-Pohjanmaan aluekehittämisspäivä 6.6.2019
- Toimenpiteet – työpaja 6.11.2019
- Maakuntahallitus 16.12.2019

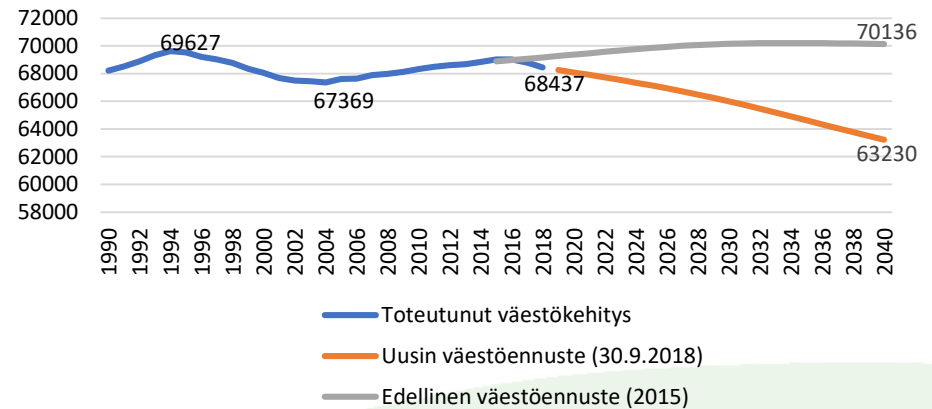
Maakunnan kehitys ja ilmiöt

Työn murros ja työelämän muutos vie yhteiskuntaa kohti uudenlaista työn maailmaa. Murros muuttaa työn organisointia, toimintatapoja ja työtehtäviä. Murrosta vauhdittavat digitalisaatio, automatisaatio ja tekoäly. Työn murroksen vaikutukset heijastuvat tarvittavaan osaamiseen. Jatkossa yhä tärkeämpää on kyky hyödyntää teknologiaa ja kehittää osaamista joustavasti. Työvoiman vähentyminen ja resurssien rajallisuus kannustavat tehostamaan työtä ja työtapoja. Työn ja teknologian murros ei kuitenkaan poista käsillä tehtävää työtä, vaikka työntekijöiden määrä vähenee ja työtehtävät muuttuvat.

Ikääntyvä väestörakenne heikentää alueiden taloudellista huoltosuhdetta. Tällä on vaikutusta tuottavuusnäkömiin ja talouskasvuun. Iäkkäiden määrän lisääntyminen, työikäisten määrän vähentyminen ja syntyvyyden ylläpitäminen haastavat Keski-Pohjanmaankin tulevaisuutta. Väestöennusteen negatiiviseen väestönkehitykseen vastaaminen edellyttää joko viime vuosina laskeneen syntyvyyden nousua, positiivisen muuttoliikkeen vahvistumista tai työperäisen maahanmuuton lisäämistä.

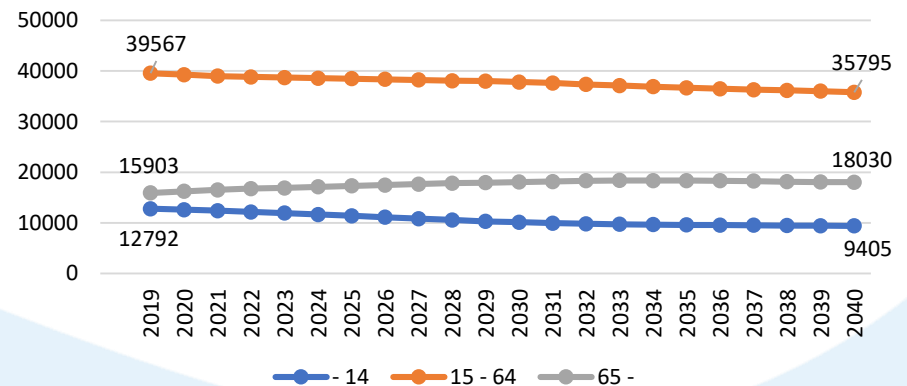
Keski-Pohjanmaan toteutunut väestökehitys ja väestöennuste vuoteen 2040

Lähde: Tilastokeskus

Väestöennusteen mukainen väestörakenteen kehitys

Lähde: Tilastokeskus

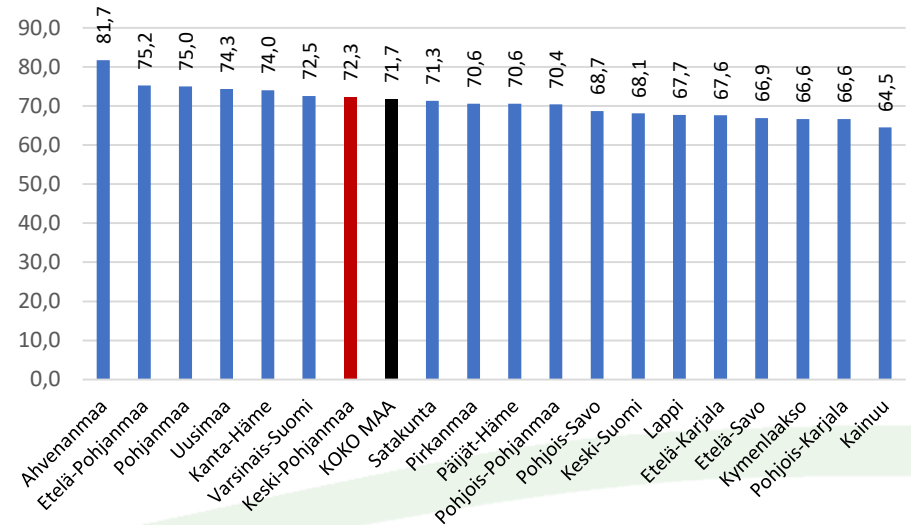
Maakunnan kehitys ja ilmiöt

Väestörakenteen muuttuessa korkean työllisyyden ylläpitäminen on olennaista kilpailukyvyn ja tuottavuuden turvaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteen (11/2019) mukaan työllisyysasteen kasvu ja työttömyysasteen lasku hidastuvat jo vuonna 2020. Kohtaantoongelmat, rakennetyöttömyys ja työvoiman tarjonnan rajallisuus alkavat rajoittaa työllisyyden kasvua ja työllisyyskasvu rakentuu pelkästään palvelusektorin varaan.

Myös Keski-Pohjanmaalla työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannossa on haasteita. Työvoimapula koskettaa laajasti eri toimialoja ja eri koulutustaustaisia ammattilaisia. Osaavan työvoiman saatavuus on ilmiönä monitahoinen ja siihen vaikuttavat laajasti niin osaamisen jatkuvaan kehittämiseen, työn murrokseen, alueiden elinvoimaisuuteen kuin yhteiskunnan rakenteelliseen muutokseen liittyvät kehitystrendit. Siksi haasteeseen vastaamiseksi tarvitaan monipuolisia eri yhteiskunnan sektoreita läpileikkaavia toimenpiteitä ja laajaa yhteistyötä.

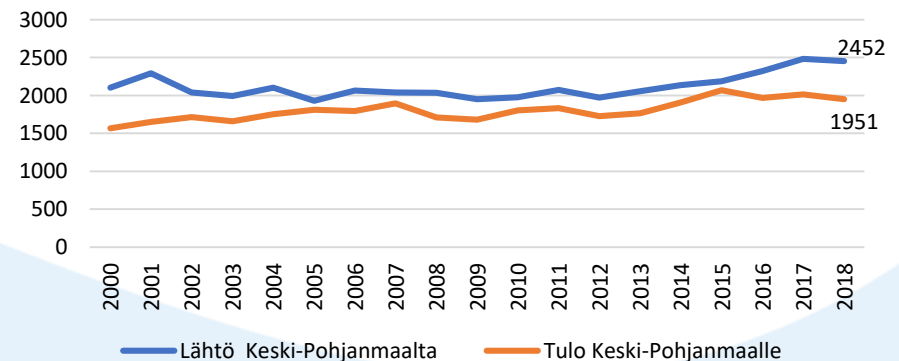
Työllisyysaste maakunnittain 2018, %

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Maakuntien välinen tulo- ja lähtömuutto

2000-2018, Lähde: Tilastokeskus

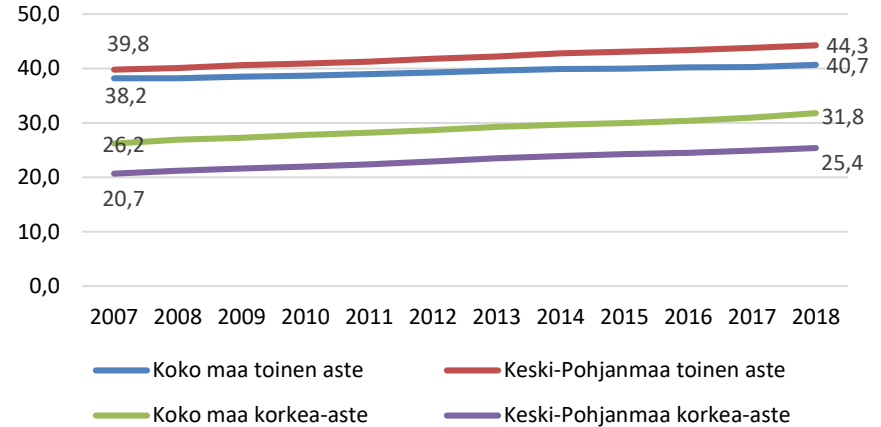

Maakunnan kehitys ja ilmiöt

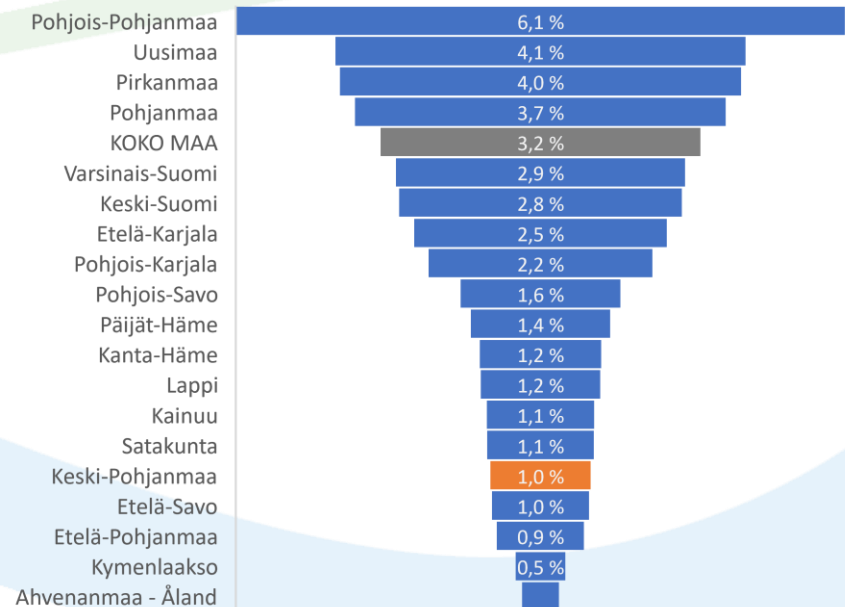
Vetovoimaisuus ja houkuttelevuus ovat keskeisiä alueen kilpailuetua vahvistavia tekijöitä. Keski-Pohjanmaan veto- ja pitovoiman tukipilarina toimivat vahva infrastruktuuri ja kehittynyt toimintaympäristö. Joustava koulutusjärjestelmä tarjoaa koulutusta perusasteelta toiselle asteelle ja ammattikorkeakoulusta yliopistokoulutukseen ja tutkijakoulutukseen saakka. Jatkuvaa oppimista tukee alueen vahva aikuiskoulutusosaaminen. TKI-toiminta kehittyy kampusalueen tutkimus- ja innovaatiokeskittymän ja yritysten yhteistyönä. Veto- ja pitovoimaa vahvistavat arjen sujuvuus ja laadukas vapaa-aika.

Tutkimus- ja kehittämispanostukset parantavat alueen valmiuksia vastata työmarkkinoiden ja osaamisen murrokseen sekä edistävät uusien innovaatioiden käyttöönottoa ja tuottavuutta. Tärkeää onkin edelleen kasvattaa maakunnan TKI-rahoituksen määrää ja vahvistaa TKI-toimintaa. Alueellista kilpailukykyä edistää myös koulutus ja sen vetovoimaisuus. Maakunnan koulutustasoa on edelleen nostettava ja koulutustarjonta pidettävä monipuolisena ja osaamistarpeisiin vastaavana.

Tutkinnon suorittaneiden osuus, % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä, Lähde: tilastokeskus

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot maakunnittain 2017, % alueen BKT:stä Lähde: Tilastokeskus

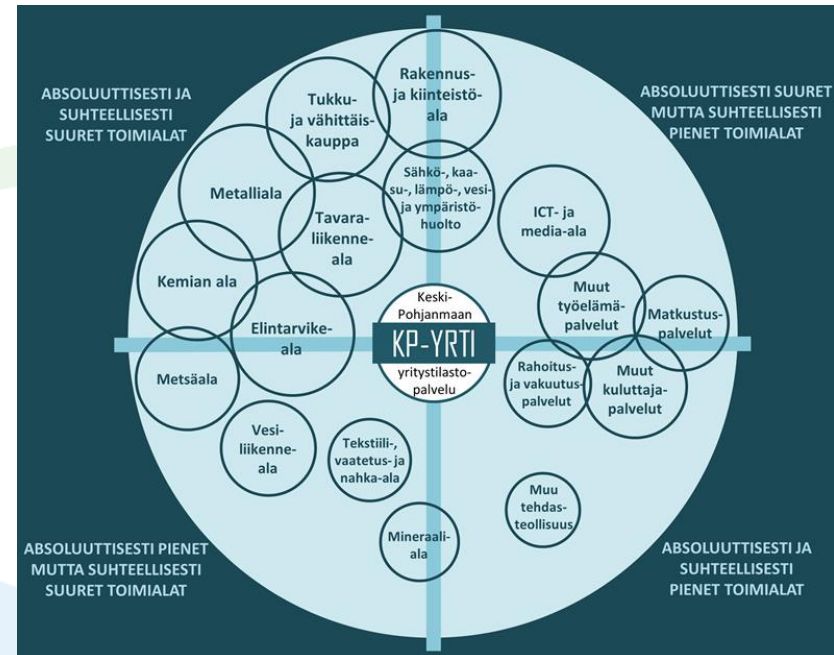
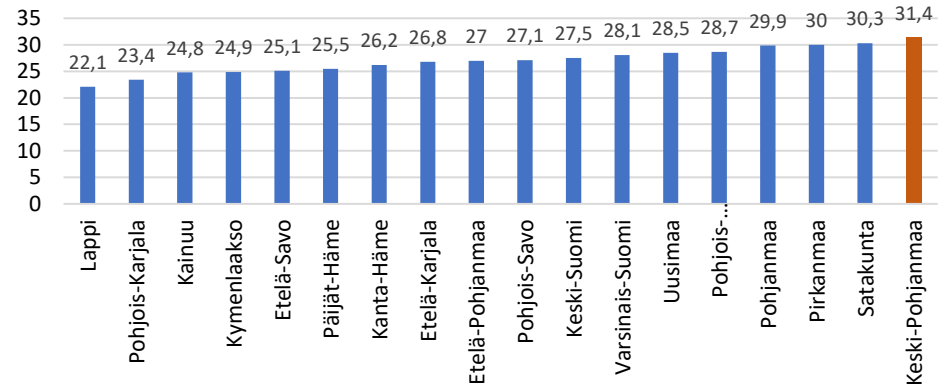
Maakunnan kehitys ja ilmiöt

Maakunta erottautuu yhteisöllisyydellään ja elämänlaadullaan. Maakunnan väestöstä miltei kolmannes osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan ja yli puolet maakunnassa asuvista tuntee elämänlaatunsa hyväksi. Lisäksi monipuoliset liikuntaan, kulttuuriin ja luontoon liittyvät harrastusmahdollisuudet sekä toimivat palvelut lisäävät hyvinvointia ja arjen sujuvuutta.

Maakunnan työpaikkarakenteessa korostuu muuta maata vahvemmin alkutuotanto ja teollinen toiminta. Terveys- ja sosiaalipalvelut ovat nousseet viimeisen vuosikymmenen aikana maakunnan suurimmaksi toimialaksi; lähes joka viides alueen työpaikoista on terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla. Myös tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus, rakentaminen ja koulutus työllistävät maakunnassa. Yksityisen sektorin työpaikat ja yrittäjät muodostavat 66% kaikista maakunnan työpaikoista, mutta viime vuosina yksityisen sektorin työpaikkojen määrä on vähentynyt.

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus

2018; Lähde: Sotkanet.fi

Kuva. Keski-Pohjanmaan erikoistuminen toimialoittain vuonna 2016 (Lähde: Olli Rosenqvist, Keski-Pohjanmaan yritystilastopalvelu KP-YRTI, Tilastokeskus).

Keski-Pohjanmaan osaamisstrategian visio

Keski-Pohjanmaa on vetovoimainen uudistumiskykyisen elinkeinoelämän sekä korkean osaamisen ja työllisyyden maakunta.

SWOT – Osaaminen ja työvoiman saatavuus

VAHVUUDET – vahvistetaan edelleen

- Hyvä oppilaitosverkosto, monipuolinen koulutustarjonta ja kattava koulutusjärjestelmä
- Vapaa sivistystyö: hyvinvointi, taide, kulttuuri
- Täydennyskoulutus ja jatkuva oppiminen
- Koulutuksen ja työelämän yhteistyö
- Pienuus ja paikallisuus, joustavuus ja ketteryys luovat veto- ja pitovoimaa
- Toimivat verkostot
- Turvallinen ja rauhallinen asuinympäristö
- Kattavat tietoliikenneyhteydet
- Kansainvälistymiselle pitkät perinteet koulutuksessa ja elinkeinoelämässä
- Yrittäjyyshenkisyys

HEIKKOUEDET – pyritään poistamaan

- Työpaikat ja yritysten osaaminen piilossa
- Maakunnan heikko vetovoima ja brändi
- Puutteet saavutettavuudessa
- Korkeakoulutustarjonnan kapeus ja tietämättömyys tarjonnasta
- Kokkola-keskeisyys
- Puolisotyöpaikkojen puute muuttajille
- Puutteet jatkuvan oppimisen toteuttamisessa
- Yhteisen edunvalvonnan puute kansallisesti ja kansainvälisesti
- TKI-toiminnan hyödyntäminen osaamisen kehittämisessä
- Yhteisen tekemisen puute
- Muiden organisaatioiden osaamisen tuntemus

MAHDOLLISUUDET – hyödynnetään tehokkaasti

- Tiiviimpi yhteistyö kouluttajien ja työnantajien välillä
- Maahanmuuttajat, työperäinen maahanmuutto
- Ulkomaisten opiskelijoiden työllistyminen alueelle
- Osaamisen ja työvoimatarpeiden parempi kohtaanto ja siihen liittyvät innovaatiot
- Koulutusorganisaatioiden verkostoituminen ja yhteistyö alueellisesti ja valtakunnallisesti
- Työn murros, etätyö ja digitalisaatio
- Yhteistyö koulutuksen, työvoiman hankinnan ja aluemarkkinoinnin suhteen
- Merkittävä alueellinen teollisuuden ja infrastruktuurin solmukohta, menestyvä suurteollisuusalue

UHAT – pyritään torjumaan/sopeutumaan

- Vetovoimatekijöiden ja markkinoinnin puute
- Koulutetut eivät jää alueelle
- Huonokuntoinen tieverkko, infrastruktuurin ja saavutettavuuden rapautuminen
- Ei pysytä uusien innovaatioiden ja kehityksen mukana
- Negatiivinen väestörakenteen kehitys ja pienenevät nuoret ikäluokat
- Ulkomaalaisten heikko työllistyminen
- Työpaikkojen houkuttelevuus
- Nuorison perusosaamisen ja –taitojen heikkeneminen

Osaamisstrategian tavoitteet

TYÖN JA OSAAMISEN MURROKSEEN VASTAAMINEN JA INNOVAATIOT

- Alueellisten, kansallisten ja kv-verkostojen hyödyntäminen osaamisen kehittämisessä ja koulutuksen järjestämisessä
- Täydennyskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen kehittäminen
- T&K-toiminnan resurssien kohdentaminen innovaatioihin ja kansainväliseen verkostoitumiseen
- Digitalisaation hyödyntäminen
- Osaamispotentiaalin tehokas hyödyntäminen

KANSAINVÄLISTYMISEN LISÄÄMINEN

- Työperäisen maahanmuuton lisääminen
- Maahanmuuttajien työelämään sijoittumisen edistäminen
- Kansainvälisten opiskelijoiden kotouttaminen ja työllistäminen alueelle
- Yritysten kansainvälisten verkostojen vahvistaminen ja kv-osaamisen lisääminen

YHTEISTYÖN TIIVISTÄMINEN

- Maakunnan toimijoiden ja koulutusorganisaatioiden välisen strategisen yhteistyön kehittäminen
- Kouluttajien ja työnantajien välisten yhteistyömuotojen kehittäminen
- Työnantajien keskinäisen verkostoituminen lisääminen
- Osaamisstrategian toteuttamisen vastuuttaminen organisaatioiden ja henkilöiden toimenkuviin

VETOVOIMAN VAHVISTAMINEN

- Alueen vahvuuksiin ja vetovoimatekijöihin perustuvan markkinoinnin tehostaminen ja brändin rakentaminen
- Vetovoimaisuuden lisääminen opiskelu-, asumis- ja työskentelypaikkakuntana
- Työpaikkojen houkuttelevuuden edistäminen

Osaamisstrategian toimenpiteet

TYÖN JA OSAAMISEN MURROKSEEN VASTAAMINEN JA INNOVAATIOT

- Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi ja ennakointi-prosessin koordinointi; toteuttajina maakuntaliitto, koulutusorganisaatiot, työelämä
 - Työelämän ja koulutuksen kohtaannon ja tarpeiden selvittäminen
 - Yhteisten kehittämisalustojen ja innovaatioiden luominen työvoima- ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi ja kohtaannon parantamiseksi
- Oppimisympäristöjen kehittäminen työn ja osaamisen murrokseen vastaamiseksi ja jatkuvan oppimisen edistämiseksi
 - Työelämän tarpeisiin vastaavien täydennys-, muunto- ja täsmäkoulutusten suunnittelu ja toteuttaminen
 - Opiskelu- ja työelämätaitojen sekä perustaitojen kehittäminen perusopetuksesta lähtien
- Yritysten osaamisen ja innovaatioprosessien tukeminen tuottavuuden lisäämiseksi
- Etätöiden ja paikkariippumattoman työn edistäminen

KANSAINVÄLISTYMISEN LISÄÄMINEN

- Eri alojen ja organisaatioiden välisen yhteistyön parantaminen kv-työvoiman rekrytoinnissa; yhteishankkeet
- Yritysten kv-työvoiman rekrytointiosaamisen lisääminen
- Positiivisen viestinnän lisääminen kv-työvoimasta
- Kv-osaajien ja –opiskelijoiden kotouttamisen edistäminen
- Edunvalvonta ja vaikuttaminen kv-työvoiman palkkaamiseen liittyvän byrokratian vähentämiseksi
- Kansallisten (ministeriö, ELY) verkostojen ja hankkeiden tehokas hyödyntäminen alueella
- Parannetaan työpaikkojen valmiuksia käyttää englanninkieltä toiminnassaan ja vastaanottaa kv-työvoimaa

YHTEISTYÖN TIIVISTÄMINEN

- Yhteisten tavoitteiden määrittely sekä yhteistyön ja luottamuksen lisääminen osaamistarpeiden tunnistamisessa ja osaamisen kehittämisessä
 - Kumppanuussopimusten laatiminen
 - Työvaihdot organisaatioiden välillä
 - Opettajien työelämäjaksojen lisääminen
- Alueellisten työelämäfoorumien järjestäminen; toteuttajina kouluttajat, työnantajat, yrittäjäjärjestö, kauppakamari, kehitysyhtiöt
- Elinkeinoelämälähtöisen osaamistarvefoorumin käynnistäminen; koordinaattorina yritykset
- Keski-Pohjanmaan maakuntaliitto kokoaa yhteistyöryhmän ja koordinoi sen toimintaa
 - Laaditaan toimintasuunnitelma strategian toteuttamiselle
 - Yhteinen edunvalvonta kansallisesti esim. rahoitusmahdollisuuksien lisäämiseksi

VETOVOIMAN VAHVISTAMINEN

- Vetovoimatekijöiden analyysin & maakunnan identiteettitutkimuksen toteuttaminen
- Alueellisen brändin toteuttaminen positiivisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta
 - Viestinnän lisääminen työmahdollisuuksista ja vetovoimatekijöistä opiskelijoille ja osaajille; toteuttajina kunnat ja yritykset
- Yhteinen kohdennettu markkinointi- ja rekrytointikampanja valituille kohderyhmille; toteuttajana yritykset, kaupungit/kunnat, julkiset organisaatiot
 - Yhteiset työnhakukanavat/-työkalut
 - Rekrytointitapahtumat
 - Paluumuuttajien houkuttelu ja puoliso-työpaikkojen tarjonta

Strategian toteutus ja seuranta

- Keski-Pohjanmaan liitto perustaa alueen keskeisistä toimijoista koostuvan yhteistyöryhmän ja koordinoi sen toimintaa.
- Yhteistyöryhmän tehtävänä on laatia toimintasuunnitelma strategian toteuttamiseksi sekä seurata sen toteutumista.
- Ennakointiprosessia ja maakuntaohjelman toimeenpanoprosessia hyödynnetään strategian seurannassa ja toimenpiteiden valinnassa ja priorisoinnissa.
- Strategian toimenpiteiden ja toimintasuunnitelman toteuttamisessa hyödynnetään tehokkaasti saatavilla olevaa rakennerahastojen, ministeriöiden ja kansallista rahoitusta sekä kansallisia verkostoja ja hankkeita.

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND